

Anayasa'nın 67. Maddesi Karşısında Seçim Kanunlarındaki Değişikliklerin Uygulanması Sorunu

Şahin KÜÇÜKSÜSLÜ*

* Avukat, İzmir Barosu. kucuksuslu@outlook.com
ORCID ID: 0009-0004-0225-3973.

Anayasa'nın 67. maddesinin son fıkrasına göre “*Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz.*” Buna anayasa hukukunda askıda norm denir.

Bu normun konuluş amacı (*ratio legis*) Anayasa Komisyonu tutanaklarında, “*Yasama yetkisini elinde bulunduran erk ve hatta egemen çoğunluk, izleyen seçimlerde kendi lehine sonuç doğuracak yasa modellemesinde bulunabilir. Özellikle seçim dönemine yaklaşılana zamanda –süreçte– yükselen hararet, kendi yararına modelleme niyetlerini doruğa çıkarabilir.*” şeklinde endişeleri dile getirilmiştir. Bu nedenle, başlangıçta iki yıl olarak düzenlenen; sonrasında iki yıl çok bulunarak bir yıla indirilen bir *soğutma süresi* öngörülerek düzenleme son şeklini almıştır.^[1]

Askı, yürürlük ve ilga meselesine gelince;^[2]

Anayasa hükmünde yer alan “değişiklik” kavramının parlamento hukukundaki yapısal anlamı da aynı sonucu doğurur. Parlamento hukuku yönünden “değişiklik”, genel olarak “değiştiren (muaddil) norm” ile o normu yürürlüğe koyan normun (yürürlük maddesinin) oluşturduğu bütünü ifade eder. Bu iki bağımlı unsurun yürürlük hukuku bakımından anlamı, “değişikliğin uygulanamayacağı süre ile sınırlı olarak”, ilgâ işlevini görememesidir. Başka deyişle, değiştiren normun önceki normu yürürlükten kaldırma işlevi, uygulanamama süresince askıdadır. Bu kavramlaştırma, zımnî ve sarîh ilgâ teorisine bir üçüncü kategori olarak “şarta bağlı askılı ilgâ” kavramını eklemektedir. İlgâ, değişikliğin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren bir yıl içinde seçimlerin yapılması şartına bağlıdır. Askı, Anayasa'nın uygulanamazlık kuralının, Anayasa'nın 11. maddesinde öngörülen “üstün ve bağlayıcı norm” unsurunun somut olaya yataş şekilde yansıtılması (doğrudan etki) ilkesinin kaçınılmaz sonucudur. Değişikliğin yürürlüğe girme ve değiştirilene yürürlükten kaldırma işlevi, bir yıl içinde gerçekleşen seçim zamanı bakımından askıdadır. Bu askı, bir yılın tamamlanmasıyla kendiliğinden ortadan kalkmaktadır. Askının sona ermesiyle değiştirilen hükmün yürürlük gücü sona ermektedir.

[1] Ahmet İyimaya, “Bir Yıl İçinde Yapılacak Seçimlerde Uygulanamazlık Kuralının Halkoynlaması Hukuku Yönünden Değeri,” *Türkiye Barolar Birliğı Dergisi* 23, no. 89 (2010).

[2] Bülent Daver, “Kanunla İlgili Maddeler,” *Sbfd XVI*, no.4 (1961) 390; Teziç, Erdoğan. *Türkiye’de 1961 Anayasasına Göre Kanun Kavramı*. (İstanbul, 1972), 151-153.

Başka bir anlatımla, seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl askıdadır. Bunun yerine değişiklikten önceki norm uygulanacaktır. Bir yıl sonra, askıda olan norm yürürlüğe girecek; eski norm ilga olacaktır.

Bilindiği gibi, 5819 sayılı Milletvekili seçimi Kanununun 33. maddesinde düzenlenen %10'luk ülke barajı sistemi 31/3/2022 tarihli ve 7393 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle %7'ye indirilmiş; düzenleme 06.04.2022 tarihli 31801 sayılı Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun hükümlerine göre, seçimlerin bir başlangıç tarihi bir de bitiş tarihi vardır. Yani seçimler, her ne kadar oy kullanma günü olarak ilan edilse de oy kullanılan güne göre tanımlanmaz. Nitekim “*Madde 55/A- Seçimlerin başlangıç tarihinden oy verme gününün bitimine kadar özel radyo ve televizyon kuruluşları, yapacakları yayınlarda 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun 5, 20, 22 ve 23 üncü maddeleri ile 31 inci maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine tâbidir.*” düzenlemesinde olduğu gibi kanunun çeşitli maddelerinde seçimlerin başlangıç ve bitim tarihinden söz edilir.

Peki seçimlerin başlangıç tarihi nedir? 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 6. maddesine göre “*Bir önceki seçimin yapıldığı tarihten itibaren beş yılın dolmasından önceki son Pazar günü oy verilir. Oy verme gününden geriye doğru hesaplanacak altmış günlük sürenin ilk günü seçimin başlangıç tarihidir.*”

6271 sayılı Cumhurbaşkanı Seçimi Kanununun 3. maddesine göre ise, “*Cumhurbaşkanı ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev sürelerinin dolmasından önceki son Pazar günü oy verme günüdür. Görev süresi, birlikte yapılan bir önceki seçim tarihi esas alınarak belirlenir. Oy verme gününden geriye doğru hesaplanacak altmış günlük sürenin ilk günü seçimin başlangıç tarihidir.*”

Yani oy kullanma gününden 60 gün öncesi seçimlerin başlangıç tarihidir. (Ve YSK seçimin başlangıç tarihini ilan etmek zorundadır.)

14 Mayıs 2023 günü oy kullanılacak seçimin başlangıç tarihi 14 Mart 2023'tür (Yüksek Seçim Kurulu 18 Mart olarak duyurmuştur.). 2023 Milletvekili ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri 18 Mart 2023 tarihinde başlayacak 14 Mayıs 2023 tarihinde oy kullanma işlemi ile son bulacaktır.

Seçim takvimi başladığı anda artık seçim takvimini bölmek mümkün değildir.

Bu durumda, Anayasa'nın amir hükmü karşısında, 06.04.2022 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren, Türkiye geneli seçim barajını düzenleyen yasa değişikliği 06 Nisan 2023 tarihine kadar askıda norm olarak kalacak ve bu askı süresi içinde ilan edilecek seçimlerde uygulanamayacaktır. Bu hüküm yerine, henüz yeni hükmün askı süresi sona ermediği için ilga olmamış %10 barajını içeren, değişiklikten önceki hüküm uygulanabilecektir.

Seçimler, seçim yasalarına göre sadece oy kullanılan günden ibaret değildir. Seçim öncesi 60. günden başlayan ayrı ayrı her aşamanın düzenlendiği bir süreçtir. Oy kullanma günü 14 Mayıs olarak ilan edilmiştir. Ancak seçimin başlangıç günü (YSK 18 Mart 2023 olarak ilan ettiği için) 18 Mart 2023'tür. Bu durumda anayasamızın amir hükmüne göre, 07 Nisan 2023 tarihine kadar askıda kalacak olan 7393 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile yürürlüğe giren %7 seçim barajı düzenlemesine ilişkin hüküm, başlangıcı 18 Mart 2023 olan Milletvekili seçimlerinde henüz askı süresi sona ermediği için uygulanamayacaktır.

KAYNAKÇA

- Daver, Bülent. "Kanunla İlgili Maddeler." *Sbfd XVI*, no.4 (1961) 390.
- İyimaya, Ahmet. "Bir Yıl İçinde Yapılacak Seçimlerde Uygulanamazlık Kuralının Halkoylaması Hukuku Yönünden Değeri." *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 23, no. 89 (2010): 373-404.
- Teziç, Erdoğan. *Türkiye'de 1961 Anayasasına Göre Kanun Kavramı*. (İstanbul, 1972), 151-153.